

Қ А Р О Р И
Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
№15

аз 23 ноябри соли 2012

ш.Душанбе

**Дар бораи таҷрибаи судӣ оид ба баррасии
парвандаҳо марбут ба бандитизм**

Бинобар қабул ва мавриди амал қарор додани Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳрири соли 1998 (минбаъд КҶ), ворид намудани тағйиру иловаҳо ба он, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи яроқ» таҳрири соли 1996, дар асоси моддаи 27-и Қонуни конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», Пленуми Суди Олӣ,-

Қ а р о р к а р д:

1. Диққати мақомоти таъқиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо ба он ҷалб карда шавад, ки бандитизм яке аз ҷинояти махсусан хавфнок буда, таҳдиди воқеиро нисбат ба бехатарии шахсии шаҳрвандон ва молу мулки онҳо, ҳамчунин барои фаъолияти мӯътадили ташкилотҳои давлатӣ, ҷамъиятӣ ва хусусӣ дар соҳаҳои гуногуни фаъолият ба вучуд меорад.

Аз ин рӯ, ба мақомоти таъқиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо зарур аст, ки ҳангоми пешбурди таҳқиқ, тафтиши пешакӣ ва баррасии парвандаҳо марбут ба ҷиноятҳои, ки аз ҷониби гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор бо мақсади ҳучум ба шаҳрвандон ё ташкилот, ҳамчунин роҳбарӣ ба ҷунин гурӯҳ (даста), иштирок дар гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор ё дар ҳучумҳои анҷоммедодаи он, муайян кардани он, ки оё дар ҳаракатҳои гурӯҳҳои (дастаи) мазкур аломати бандитизм ҷой дорад ё не ва нисбати тамоми шахсоне, ки дар таъсис додани гурӯҳ (даста) гунаҳгоранд ва дар ин гурӯҳҳо (дастаҳо) ё ҳучумҳои онҳо иштирок кардаанд, ки бо қонун ҷавобгариҳои ҷиноятӣ пешбинӣ шудааст, чораҳои дахлдорро андешанд.

2. Зери гурӯҳ (даста) бояд гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувори созмонёфтае фаҳмида шавад, ки аз ду ё зиёда шахс иборат буда, пешакӣ барои содир кардани як ё якчанд ҳучум ба шаҳрвандон ё ташкилот муттаҳид шудаанд.

Аз дигар гурӯҳи созмонёфта гурӯҳ (даста) бо мусаллаҳӣ ва мақсади ҷинояткоронаи худ - ҳучум ба шаҳрвандон ё ташкилот тафовут дорад.

3. Аломатҳои зерин аз устувори гурӯҳ (даста) шаҳодат дода метавонанд: босуббот будани ҳаёти гурӯҳ (даста); вобастагии зичи миёни аъзоёни он; бо ҳам мувофиқ карда шудани ҳаракатҳо баёнҳои онҳо; тағйирнопазирии шакл ва усулҳои фаъолияти ҷинояткории онҳо.

4. Аломати ҳатмии гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор, ки бо моддаи 186-и КҶ пешбинӣ шудааст, ин яроқнокии он мебошад. Пеш аз ҳама ин яроқи оташфишони ҷангӣ ва шикорӣ, яроқи сарди истеҳсоли саноатӣ ва худсоз, ҳаргуна воситаҳои тарканда, яроқи газӣ, пневматикӣ фаҳмида мешаванд. Ҳангоми ҳалли масъалаи ҷиҳати эътироф намудани предметҳое, ки аъзоёни гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор дар ҳучумҳо ба шаҳрвандон ё ташкилот ба сифати яроқ истифода бурдаанд, бояд муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи яроқ» ва дар ҳолатҳои зарурӣ бошад ҳулосаи экспертизаҳо (баллистикӣ, кимиёвӣ, трассологӣ ва ғайраҳо) бояд дастрас карда шавад.

Гурӯҳ (даста) мусаллаҳ эътироф мешавад, ҳатто дар мавриди мавҷуд будани яроқ дар дасти яке аз аъзоёни он ва аз ин огоҳ будани дигар аъзоёни гурӯҳ (даста).

Дар ҳолати мавҷуд будани яроқ ё предметҳои корношоям, ки ба яроқ монанданд (масалан, моделҳои автомат ё таппонча) аломати мусаллаҳии гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувори бандитизмро ташкил намедихад. Дар ин ҳолат кирдори гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувори ҷинояткорона ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои роҳзанӣ ё дигар ҷиноят банду баст карда мешавад, на барои бандитизм бо моддаи 186-и КҶ.

Азбаски бандитизм ҷой доштани яроқи оташфишон ё сардро дар дасти ҳатто яке аз аъзоёни гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор дар бар мегирад, аз ин рӯ, иловатан бо моддаи 195-и КҶ банду баст намуданро талаб наменамояд.

5. Зери мафҳуми ташкил намудани гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор чунин ҳаракатҳое фаҳмида мешаванд, ки дар натиҷаи он гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор бо мақсади содир намудани ҳучум ба шаҳрвандон ё ташкилот таъсис дода мешавад. Ин дар қабул намудани қарор оид ба таъсиси чунин гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор, маслиҳат оид ба ҷалб

намудани шарикон, дарёфтани ярок, тартиб додани нақша ва тақсими вазифаҳо байни аъзоёни гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор ифода меёбад.

Ташкил намудани гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор мувофиқи қисми 1 моддаи 186-и КҶ новобаста аз оне, ки ҷиноятҳои ба нақша гирифташуда содир шудаанд ё не, таркиби хотимаёфта доништа мешавад.

Дар ҳолате, ки ҳаракатҳои ғайриқонуна ба таъсис додани гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор равона шуда, бинобар саривақт пешгирӣ намудани он аз ҷониби мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ё бо дигар сабабҳои аз ин шахс вобастанабуда бо таъсис ёфтани гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор оварда нарасонидааст, ҳаракатҳои мазкур бояд ҳамчун сӯиқасди ташкили гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор бо қисми 3 моддаи 32 ва моддаи 186-и КҶ банду баст карда шавад.

6. Таҳти мафҳуми роҳбарӣ намудан ба гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор қабул намудани қарорҳои, ки бо тартиб додани нақша, таъминоти моддии ташкили ғайриқонунаи ҷинояткоронаи даста, инчунин ба содир намудани ҳуҷумҳои мушаххас алоқаманд мебошанд, фаҳмида мешавад.

7. Мафҳуми иштирок кардан дар гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор на танҳо бевосита иштирок намудан дар ҳуҷумҳои анҷоммедодаи он, инчунин аз ҷониби аъзои даста иҷро кардани дигар ҳаракатҳои ғайриқонунаро дар назар дорад, ки ба маблағгузорӣ, таъмини ярок, воситаи нақлиёт, ҷустуҷӯ намудани объектҳои барои ҳуҷум ва ғайра равона шудаанд.

8. Мутобиқи талаботи қисми 2 моддаи 186-и КҶ ҳамчун бандитизм иштирок дар ҳуҷуми анҷоммедодаи он ҳаракати ҷунин шахсе низ банду баст карда мешавад, ки аъзои гурӯҳ (даста) намебошад, вале дарк мекунад, ки дар ҷиноятҳои аз ҷониби гурӯҳ (даста) анҷоммедода иштирок дорад.

Ҳаракати шахсе, ки аъзои гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳ набуда ва дар ҳуҷумҳои содиршудаи он иштирок накарда, аммо дар ғайриқонунаи ҷинояткоронаи он мусоидат кардааст (масалан, таъмин намудан бо ҳуҷум, расонидани ёрии тиббӣ, расонидани ёрии молиявӣ ва ғайраҳо), бояд бо моддаҳои 36, 186-и КҶ банду баст карда шавад.

9. Ба мақомоти таъкиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо тавзеҳот дода шавад, ки зерин мафҳуми ҳуҷум ҷунин ҳаракатҳои фаҳмида мешавад, ки он барои ноил шудан ба натиҷаҳои ҷиноятӣ бо

роҳи истифодаи зӯроварӣ нисбат ба ҷабрдида ва ё бо роҳи ба миён овардани таҳдиди воқеӣ оид бо истифодаи зӯроварӣ равона карда шудааст.

Ҳуҷуми гурӯҳи (дастай) мусаллаҳи устувор дар сурате низ анҷомёфта эътироф карда мешавад, ки агар аъзоёни гурӯҳ (даста) яроқи мавҷудбударо истифода набурда, ба мақсади ҷиноят аз ҳисоби таҳдиди шифоҳӣ ё воқеӣ истифодаи он нисбати ҷабрдида ҷой дошта бошанд.

10. Мақомоти таҳқиқ, тафтиши пешакӣ, суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки моддаи 186-и КҶ ҳамчун аломати ҳатмии бандитизм ягон гуна мақсади мушаххаси ҳуҷумҳои содирнамудаи гурӯҳи (дастай) мусаллаҳи устуворро пешбинӣ накардааст. Ин на танҳо бевосита аз худ кардани молу мулк, маблағи пулӣ ё дигар арзишҳои қимматбаҳои шаҳрвандон ё ташкилот, балки куштор, таҷовуз ба номус, тамаъҷӯӣ, несту нобуд кардани молу мулки ғайр ва ҳоказоро низ дар бар мегирад.

11. Бо назардошти моддаи 38-и КҶ мақомоти таъқиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо бояд ба инобат гиранд, ки барои содир кардани ҷинояти аъзои гурӯҳи (дастай) мусаллаҳи устувор, ки шарикони дигар қасди онро надоштанд, дигар аъзоёни гурӯҳи (дастай) мусаллаҳи устувор ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашида намешаванд (ифроти (эксцесс) иҷроқунандаи ҷиноят).

12. Мақомоти таъқиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо бояд ба инобат гиранд, ки тибқи талаботи қисми 9 моддаи 39-и КҶ иштирокчии гурӯҳи (дастай) устувор (иштирокчии гурӯҳи муташаккил), ки ихтиёран ба мақомоти ҳокимият ҳозир шуда, то содир гардидани дигар ҷиноят дар ошкор намудани нияти ҷинояткорона фаъолона мусоидат намудааст, агар дар кирдори ӯ аломатҳои таркиби ҷинояти дигар мавҷуд набошад аз ҷавобгарии ҷиноятӣ озод карда мешавад.

13. Мақомоти таъқиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо бояд дар назар дошта бошанд, ки моддаи 186-и КҶ ҷавобгарии ҷиноятиро барои ташкили гурӯҳи (дастай) мусаллаҳи устувор, иштирок дар дастай мусаллаҳи устувор ё дар ҳуҷумҳои анҷоммедодаи он муқаррар намуда, ҷавобгарию барои оқибатҳои эҳтимолии ҳаракатҳои ҷинояткоронаи гурӯҳи (дастай) мусаллаҳи устувор, ки бинобар ин банду басти иловагии оқибатҳои ҷинояткоронаи ҳуҷумҳое, ки таркиби мустақилро ташкил меқунанд, талаб менамоянд.

14. Дикқати мақомоти таъқиби ҷиноятӣ, суд, судяҳо ба он ҷалб карда шавад, ки мутобиқи моддаи 186-и КҶ содир намудани ҳар гуна шакли бандитизм, ки бо қонун пешбинӣ шудааст танҳо бо қасди бевосита имконият дорад.

Субъекти ҷинояти мазкур шахси ба синни 16 -сола расида шуда метавонад. Шахсони аз синни 14 то 16 -сола, ки ҳар гуна ҷиноятро дар ҳайати гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор содир намудаанд, ба ҷавобгарию ҷиноятӣ танҳо барои ҳамон ҷиноятҳои мушаххас, ки ҷавобгарию ҷиноятиро аз синни 14-солагӣ пешбинӣ намудааст, қасдида мешавад (моддаи 23-и КҶ).

15. Бандитизм аз дигар ҷиноятҳои, ки аз ҷониби гурӯҳи шахсон бо истифодаи зӯроварӣ (қисмҳои 2 ва 3 моддаи 248, қисми 3 моддаи 249-и КҶ) содир шудааст, бо дараҷаи баланди ташкилии дохила, устуворӣ, муттаҳидӣ, яроқнокию ҷинояткоронаи гурӯҳ (даста) фарқият дорад.

Аз ҷумла, бандитизм бо аломатҳои зерин аз роҳзанӣ фарқ мекунад:

-бандитизм мавҷудияти яроқнокиро дар аъзоёни гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор талаб менамояд, ҳангоми содир намудани роҳзанӣ бошад на танҳо мавҷудияти яроқ, балки истифодаи он зарур аст;

-ҳангоми роҳзанӣ ба сифати яроқ предметҳои, ки аслан яроқ намебошанд истифода бурда мешаванд, барои таркиби бандитизм бошад мавҷудияти яроқҳо, ки махсус барои нобуд сохтани нишони зинда таъин шудааст, ҳатмӣ мебошад;

-таркиби бандитизм аз лаҳзаи ташкил кардани гурӯҳи (дастаи) мусаллаҳи устувор, роҳзанӣ бошад аз лаҳзаи ҳуҷум бо мақсади тассаруфи молу мулки ғайр, ки бо истифодаи зӯроварию барои ҳаёт ва саломатӣ хавфнок ё бо таҳдиди истифодаи ҷунин зӯроварӣ содир гардидааст, хотимаёфта эътироф карда мешавад.

16. Дикқати суд, судяҳо ба риояи дақиқи принсипи фардиқунонии ҷавобгарӣ ҳангоми таъини ҷазо нисбати шахсони дар содир намудани бандитизм гунаҳгор, ҷалб карда шавад. Бо ин мақсад бояд тамоми маҷмӯи ҳолатҳои парванда, шахсияти судшавандагон: нақш ва дараҷаи иштироки шахс дар ташкил ва фаъолияти ҷинояткоронаи гурӯҳ (даста), вазнинии оқибатҳои, ки дар натиҷаи ҳуҷумҳои анҷоммедода фаро расидаанд ва ғайра муайян кардашуда, ба инобат гирифта шаванд.

17. Бо қабули қарори мазкур қарори Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҷрибаи судӣ оид ба парвандаҳо марбут ба бандитизм» аз 26 июни соли 1997 таҳти №3 аз эътибор соқит доништа шавад.

**Раиси Пленум,
Раиси Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Н.Абдуллоев

**Котиби Пленум,
Судяи Суди Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

М.Саидов